

KÖLTSÉGTÉSI ÁRAK:

A kiadványban lévő:
 Éves ár... 10 kor.
 Helyben mások keréva:
 Éves ár... 20 kor.
 Helyben mások keréva:
 Éves ár... 24 kor.
 Helyben mások keréva:
 Éves ár... 6 c.

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 hazug utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.
 A szerkesztőség kérésre visszajár
 vagy megküldésére nem vállalunk.
 Hirdetéseket és hirdetőket a
 kiadóhivatalban intézendők.
 Helyes cím: 3. sz. 3. sz.

NAGYVÁRAD május 25.

Takarékosság.

(K. O.) Gróf Tisza István miniszterelnök múlt évi november 5-én, a főrendiházban mondott programjában a többi között ezeket olvassuk: »Nékünk első sorban eminens köteletségünk lesz az, hogy igyekezzünk megvalósítani az állami organizmus egész vonalán a *takarékosság szellemét*, igyekezzünk egyszerűbb, kisebb, olcsóbb keretekkel szolgálni az állam közczéljait, mint a minő keretekbe lassacsán belementünk.«

Allitsuk szembe ezzel a miniszterelnöki nyilatkozattal az idei költségvetést és meggyőződhetünk, hogy Tisza Istvánnak a takarékoságról mondott nyilatkozata captatio benevolentiae-nél nem egyéb. Állami költségvetésünk tíz év alatt 253 millióval emelkedett, az idei költségvetés azonban a múlt esztendeihez képest 108 millióval emelkedett. Vagyis míg tíz év alatt költségvetésünk évről-évre átlag 25 millióval emelkedett, a takarékos Tiszakormány egyszerre 108 millióval akar többet költeni. És mire kell ez a 108 millió? A civilizáltára kell 2,000,000, a közös költségre 903,000, a nyugdíjakra 779,000, az államadóságok kamataira 2,224,000, Horvátország hozzájárulására 3,035,000, a belügyminiszterium szükségletére 7,592,000, a kereskedelmi miniszterium szükségletére 9,735,000, közokta-

tásra 2,589,000, földmívelésre 1,472,000, rendkívüli kiadásokra 3,613,000 és beruházásokra 76,682,000 korona.

Minek szaporítani a közös költségvetést? Mikor a közös intézmények kizárólag Ausztria politikai és gazdasági érdekeit szolgálják. Sem közjogunkat, sem nyelvünket nem respektálják.

A nyugdíjakról ne is beszéljünk. A Kolozsváry-féle nyugdíj ugyanis bevilágított abba a rendszerbe, mely az adófizetők keserves filléréivel kegyeket osztogat. Aki a magából bőkezű, adakozó szokott lenni.

Az államadóságok kamataiból is meglehetett volna valamit takarítani, ha a magyar kormányban lenne annyi erély és önállóság, hogy szakítani merne a Rothschild-csoporttal és a nyílt piacra apellálna az államjárdék kibocsátásakor.

Horvátország telhetetlenségét pedig kár hizlalni. Erélyes nemzeti politika többet ér konzok állandó osztogatásánál.

Az iparfejlesztés szükséges dolog, de semmi értelme az iparfejlesztés mai rendszerének, mely dédelgetett csoportokat hizlal és az ipar valódi szükségleteit figyelmen kívül hagyja. A hajózás emelése is szükséges, de kidobott pénz a szubvenzionálás mai rendszere, mely csak a részvények osztalékát szaporítja.

A földmívelési politika pedig szakított a kitünőnek bevált rendszerrel. Ezen a czimén a költségvetésbe beállított másfél milliónak fejlesztő hatása aligha lesz.

És most jönnek a beruházási kiadá-

sok. Hát miért nem építettek az államasutak egyre szaporodó bevételeiből, mely netto összegben 35—42 millió forint között váltakozik, második vágányokat? Miért engedték meg, hogy a vármegyék helytelen viczinális politikát kövessenek és a közutak kiépítetlen maradjanak?! És nem lehetett volna a fölös bevételekből, melyek évente 30—40 millióra ruktak, állami épületeket, fogházakat építeni? Ami most beruházás czimén szerepel, az mind fokozatosan az állami költségvetésbe lett volna beleillesztendő. Aminthogy most kimaradt onnét. A fölösleg kitüntetésével most még nincs deficit, de jövőre már lesz, vagy lesz adóemelés, aminthogy a betegápolási adót már is emelik.

De mi lesz majd a jövő esztendei költségvetéssel, amelyben már a közös hadügyminiszter exorbitáns követeléseiről is kell gondoskodni, sőt a véderő reformja is előre veti sötét árnyékát.

A takarékoságnak tehát ezen rendszer mellett nyomát se látjuk. A közös ügyek és a kortes politika kiszitták a nemzet vérért, a valódi szükségletek most a nyakát szegik.

Az olasz borbély.

Ritka nagy arányú mozgalom indult meg az ország borbélyai és borbélykereskedői körében az olasz kormány által igényelt borbélykedvezmény ellen. Alig mulik el nap e tárgyban népgyűlések tartása és a miniszterelnökönöz, valamint a földmívelésügyi miniszterhez monstre-küldöttségek járulása nélkül, minőfogva

„TISZÁNTUL” TÁRCZÁJA.

Konzuli jelentések és javaslatok a kivándorlásról.

— Newyorki levél. —

Az északamerikai Egyesült-Államok kormánya, miután ma már a leghatározottabban tisztában van azzal, hogy a rengeteg népvándorlás következtében európai méreteket kezd venni Amerikában is a nyomor, előrelátólag nagyon rövid időn belül amerikaiasán szigorú rendszabályokhoz fog nyulni. Arra való tekintettel, hogy ezt okosan és ezélvezetően tesse meg, fölszólította összes európai konzuljait, hogy terjesszenek be részletes és véleményes jelentést, saját közvetlen helyszíni tapasztalataik alapján az egyes európai országok kivándorlási ügyét illetően. A német és franciaországi konzulok jelentései után most megérkezett Washingtonba Mr. Frank Dyer Chester budapesti konzul és F. La Guardia fumei konzul

zuli ügyvivő jelentése is és a kereskedelmi departement (miniszterium) a mai napon közzétette azokat. Az amerikai sajtó, — amelynek egy része ma már nem kisebb veszedelmet lát az európai kivándorlásban, mint az ázsiai kolerában — rendkívüli érdeklődéssel fogadja és tárgyalja ezen jelentéseket, melyeket amerikai tudósítók a következőkben ismertet:

Mr. Frank Dyer Chester budapesti konzul már nem esik abba a hibába, amibe az Ellis Islandon levő bizottság és a magyar honosokat általánosságban már mint magyar kivándorlókat tekintik s csak azután sorolja föl ezek nemzetiségét, míg Ellis Island kimutatásaiban a magyarországi tót, horvát, román, csak mint szláv, a sváb és szász csak mint német kivándorló szokott szerepelni. Új és az Ellis Islandon követett eljárástól elütő a budapesti konzul jelentésében az is, hogy a zsidót nem számítja külön nemzetiségűnek, hanem magyarnak, bár itt-ott ő is emlegeti külön a zsidókat.

A jelentés szerint a magyar kivándorló

legnagyobb része a Tisza jobb partjáról indul és nemzetiség szerint legtöbb közöttük a tót, azután a fajmagyar, a román és legkevesebb a sváb.

»A tótok — ugymond a jelentés — leginkább bányamunkásoknak mennek Pensylvániába, magyarok gyári munkásnak Clewlandba, Pittsburgba, Toledoba, Bridgeportba, míg a zsidó vallású magyarok nagy százaléka, elkerülendő a három éves katonai szolgálatot, New-Yorkba megy üzleti alkalmazottnak. Az összes magyarországi kivándorlók közül legnagyobb intelligenciával a fajmagyar és utána a sváb bir. A tót rendszeren otthon hagyja a családját és pár év múlva ő is haza tér.«

A kivándorlás okáról szólva, azt mondja az amerikai konzul, hogy Magyarországból a kivándorlókat, ha nem is egyedül, de főleg a nagyobb munkabér csábítja ki, amit az is bizonyít, hogy a kivándorlók amint összekuporgattak odaát annyit, hogy Magyarországon valami kis községben biztosan megélhetnek, sietnek haza. A Párisban székelő Alliance Isra-

A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre

MITTELLER EDE

Nagyvárad,

Fő-utca,

(Úri Casinó-épület).

TELEFON 520.

angol divat férfiszabó-czég

Szövetek méterenként nálam a legolcsóbb gyári árban szereshetők be

mely angol szövetekből a legújabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít *férfi-ötönyöket*, s minden e szakba vágó ruhaneműeket. — Női costumöket valódi angol SZÖVETEK nagy választékban.

konstatálható, hogy Magyarországon az osztatlan közvélemény a legkisebb és a legszűkebb körű vámkedvezmény megadásának is ellene szegül. A hazai közvéleményt Franciaország bortermelőinek erélyes fellépése is támogatja, mert ezek a leghatározottabban követelik a francia kormánytól, hogy minden oly vámkedvezmény, amelyet az olasz bornak megadunk: a legtöbb kedvezményes szerződés alapján Franciaország is követelje saját boraira nézve. Most az olasz kormány rábírní igyekszik a francia kormányt arra, hogy az olasz boroknak adandó vámkedvezményt ne tekintse Franciaországgal szemben szerződészegésnek. De ha a francia kormány az ottani közvélemény ellenére szemet is hunyna az olasz borvámkedvezmény felett, éppen nem bizonyos, hogy ugyanazt tennék más országok is, nevezetesen Német-, Oroszország és Szerbia. Például Oroszország a hozzánk közel fekvő Besszarábiában jó és olcsó borokat termel, nem lehetetlen tehát, hogy a kedvezménynek Oroszország javára való megadása esetén, a legtöbb kedvezmény alapján, ez is hasonló vámkedvezményeket fog követelni a besszarábiai borok részére.

A posta, távirda és távbeszélő 1904-ben.

A posta és távirda intézet bevételei és kiadásai tüzei jellegénél, de egyszersmind kulturális feladatánál fogva szoros okozati összefüggésben állanak közgazdasági és kulturális életünk minden hullámzásával és amint egyrészt kedvező közgazdasági viszonyok közt a forgalom fellendülésével az emelkedő kiadások megfelelő ellensúlyozást találnak a szintén emelkedő bevételekben, ugy másrészt a kulturális érdekek és az állami adminisztráció évről-évre fokozódó igényei, valamint a postatakarékpénztár egész forgalmának lebonyolítása oly pénzügyi terheket rónak a posta-és távirdaintézetre, amelyekért bevételeiben ellenértéket nem nyert. Ezek jutnak kifejezésre a posta, távirda és távbeszélő 1904. évi előirányzatban, amelyet a pénzügyminiszter az 1904. évi költségvetés keretében a Ház elé terjesztett. A bevételek emelkedését közgazdasági viszonyaink, amint ezt az 1902. évi számadási eredmények is mutatják, ezentul az eddigi mérvben már nem engedték meg, ellenben a kiadások a bevételektől független nagyobb szükségletet mutatnak. A rendes és rendkívüli kiadások ugyanis 43,683,800 k-ot tesznek ki, míg ezzel szemben a bevételek összesen 59,585,000 k-ra rúgnak. A megelőző 1903. évi költségvetéssel szemben ezek szerint a rendkívüli kiadásokat 968,000 k.-val kisebb összeggel vette fel a kormány az előirányzatba, ellenben a rendes kiadások összesen 1,478,750

k.-val emelkedtek, a bevételek pedig csak 1,391,820 k.-val haladják meg az 1903. évre előirányzott bevételeket.

Eonélfogva a posta-, távirda- és távbeszélő rendes tárczakezeléséből az állampénztárba beszolgáltatandó felesleg ezen előirányzattal 17,107,130 koronáról leszál 17,020,200 koronára, vagyis 31.51 százalékról 30.56 százalékra. Habár ezen számadatok az előző évnél kedvezőtlenebb mérleget mutatnak, az eredményt mégis igen kedvezőnek kell tekinteni, mert például Ausztriában az 1903. évi költségvetés szerint ezen czímnél 118,671,000 korona bevételből 110,070,400 korona esik a rendes kiadásokra, vagyis a felesleg a bevételeknek csak 7.24 százalékát teszi.

A delegációk

A hadügyi bizottság ülése.

Budapest, május 25

Ma délelőtt megkezdődött ismét a delegációk munkája. A hadügyi bizottság ült össze délelőtt 10 órakor gróf Szápáry Gyula elnöke alatt, hogy folytassa az előző delegáció határozataira a hadügyminiszter által adott válaszok tárgyalását.

Jelen voltak: lovag Pittreich Henrik tábornoszernagy, közös hadügyminiszter, Burrián közös pénzügyminiszter, báró Spaun tengernagy s az osztályfőnökök s szakelőadók. A magyar kormányt gróf Tisza István miniszterelnök, Nyiry Sándor és Lukács László képviselték.

Elnök: Bejelenti, hogy Ernusz Kelenen betegségére való tekintettel szabadságot kér.

A magyar ipar részeltetése.

Münich Aurl ezután a még hátralévő válaszokat ismerteti. A 7. válasznál, mely a magyar ipar részeltetéséről szól, konstatálja, hogy a magyar ipar részeltetése tekintetében a kvótáarányt majdnem elérték már. Ausztriára a kiadásokból 66 százalék, Magyarországra 34 százalék esik. A katonai gyárak részére szükséges nyersanyagokat, félgyártmányokat, anyagokat, verseny útján szerzik be, melyben aztán a kvóta arányában a magyar ipar is résztvesz.

A katonai gyárak termelésében képviselt pénzüsszegek többi része pedig munkabérekre esik, melyek azonban az ipart, mint ilyent,

nem illetik, mivel hogyha a szóban forgó cikkek beszerzése a magániparnál is eszközöltetnek — a munkabérekből a gyárosok sem húzhatnak hasznot. Mindamellett a munkabérek a határozat II. pontja szerint készitendő kimutatásokban, egész összegükben azon állás terhére lesznek kiállítva, melyben az illető katonai ipartelep fekszik, miáltal a másik államnak megfelelő kártalanítása önmagától következik be.

A magyar ipart megillető részesedés már most sem számítottatik a kifizetési vagy bevásárlási hely szerint, csakis aszerint, hogy az illető szállítás osztrák vagy magyar cég eszközöltet-e bárhol történt legyen a fizetés. A magyar cégekre szerződészerűleg pénzbírságok által biztosított ama kötelezettség van róva, hogy szállítási cikkeiket csak magyar területen és magyar származásu anyagból készítsék: ezenkívül a magyar királyi kereskedelemügyi miniszter részére fenn van tartva a jog, — hogy e tekintetben a szállító cégek eljárását ellenőrizhesse.

Azon követelések, hogy amennyiben egy második tűzérési szergyar felállítása szükségessé válnék, ez Magyarországon volna felállítandó, Pitreich azt válaszolja, hogy erre jelenleg szükség nincsen, mert a meglévő tűzérhadiszergyar a hadi közigazgatás kezelési tüzeiben fenforgó szükséglet terjedelmének tökéletesen megfelel. A katonai gyáraknak a magán iparral való versenyzésre megjegyzi a miniszter, hogy ezen gyárak termelése csakis a hadi közigazgatás bizonyos szükségleti tárgyainak fedezésére szorítkozik. Ama robbanószerkegyártást illetőleg megjegyzem, hogy ezek állami onopolij tárgyát képezvén, versenyzési cikkeknek egyáltalában nem tekinthetők.

Hegedüs Sándor elismeréssel fogadja a hadügyi és tengerészeti kormányának jóakaratu igyekvését, de több tekintetben — ugymond — félreértés van közöttük, amelyeket tisztázni kell. A hadügyminiszternek abban az alaptételben, hogy »lehetőleg« igyekszik a kvótának megfelelni, van egy kis politikai nuance, amely nem tagadható el. Arra a kvótára nézve, amelyet Magyarország fizet, joggal támaszthatja azt az igényt, hogy az ennek megfelelő összeg Magyarországon költessék el. A nagyobb és erősebb osztrák iparnak a dolog természetét szerint ugy is nagyobb előny jut osztályrészül.

A kimutatásokra nézve hangsúlyozza, hogy nemcsak a nyersanyag beszerzése, hanem a feldolgozás is Magyarországon történjék. Hogy a magyar ipar a versenyben részt vesz, az nem elég, kell, hogy a magyar ipar a versenyben részesüljön is. A tűzérési szergyar tekintetében nem kell tartani az elvi állás-

elite az utolsó két évtizedben a magyarországi zsidókat is segítette pénzzel a kivándorlásra.

A magyar kormány a kivándorlással szemben elfoglalt álláspontjáról azt jelenti a konzul, hogy nyilvánosan állást foglal ugyan a kormány a kivándorlás ellen, de a horvátok, tótok, ruthének és szerbek kivándorlását nem nézi éppen rossz szemmel, feltéve, hogy ezen kivándorlók tulvannak a katonaköteles koron.

Azt is jelenti a konzul, hogy a magyar kormánytól könnyen kivihető volna az arra való engedély, hogy az amerikai konzulátus hivatalnokai megvizsgálják és már esetleg Fiumében visszautasítsák a kivándorlókat. S ajánlja, hogy amennyiben ez keresztülvitetnek, ne csak a harmadik, hanem a második osztályú utasokra is kötelező legyen, mert éppen ezen osztályon utaznak azok, akikre legkevésbé van szükség Amerikában és akik csak rongják és nehezítik az ottani viszonyokat.

Az Amerikából Magyarországra hazatérők száma évről-évre nagyobb lesz, mert a kivándoroltak annak látzata alatt, mintha otthon maradt családjukat támogatnák, minden megtakarított pénzüket haza küldik.

Amerikai méretek. A híres amerikai mé-

retek a most megnyitott kiállításon is érvényesülnek. Már a chicagói kiállítás 683 acre földön terül el s most a st-louisi teljes 1250 acre foglal magában. Az általános látkép legyező alakban mutatja a tiz főépületet. Az ünnepélyek csarnoka 200 láb magas dombon emelkedik. A kaszkádok alatt lezuhogó mesterséges vizesés perczenkint 90 ezer gallon vizet ont; a vizesés lábánál vannak a lagunák. A Louisiana terület megvásárlására vonatkozó emlékművek legérdekesebbike a száz láb magas Szabadságoszlop. A tiz főépületen kívül — amelyekben az iskola- és nevelésügy, a szabad művészetek, a bányászat- és szobrászat, a gyár- ipar, a földművelés és kertészet foglalnak helyet — fölemlítsre érdemes az 1,014,000 dollárba került »műtárgyak csarnoka« és a Washington-egyetem épületei, amelyeknek fölépítése kerek egy millió dollárt emésztett fel. Az utóbbi épületek természetesen maradándók. Az idegen államok épületei közül Németországé, Nagy-Britanniáé és Franciaországé külön-külön 250 ezer dollárba kerültek, Braziliáé 135 ezer dollárba, Belgiumé 75 ezerbe, Japáné 60 ezer dollárba. A muzsika nem állít ki. Auszria épülete csak Sziam meg Nikaragua közt foglal helyet 24 ezer dolláros költségvel. Otven külföldi kormány vesz részt hi-

vatalosan a kiállításon, köztük a magyar is, de csak tizenkilencnek van saját külön épülete.

Az amerikaiak a német kiállítás iránt érdeklődnek legjobban; az az ő legnagyobb ipari konkurrensük.

A »Pike«. Nem lehet azt mondani, hogy aféle amerikai Ős-Budavár, mert a hasonlóan tulságosan sántitana. A st-louisi kiállítás csodáinak, különlegességeinek, u. n. attrakciónak összességét hívják Pike-nek és ez az »utca« öt millió dollárba került. A tiroli falu óriás hegyekkel, a philippini falu eleven filippinókkal, a Hagenbeck csodaállatsereglete, az indiai telepek, Jefferson Tamás egykori lakhelye, a japán-világ csodaszép gésákkal, mind-mind az ugynevezett Pike látványai.

Amerikaias valami ötvenezer pompás rózsabokorból alakított rózsáskert és a ramek virágóra, amelynek száz láb átmérőjű és csupa uyiló virágokból való mutató mutatja a pontos időt.

— Eiffel-tornyuk azért még sincs, — mondogatják magukban a fraacziák és ebben igazuk is volna, ha a felhőkarczó paloták hazájában érdekelne valakit különösen a magasság által elért hatás.

postot arra az időre, amikor ilyenre szükség lesz. A hadügyminiszternek azt kellett volna válaszolnia, belátom, hogy tüzérségi szergyárt Magyarországon is kell építeni és ha majd ez irányban tényleg szükséglet felmerül, a második tüzérségi szergyár Magyarországon építendő. A lőporra nézve hangsúlyozza, hogy monopoliura nem a katonai kincstárnak, hanem a magyar államnak van. Ami a robbanószereket illeti, elismeri az államnak azt a jogát, saját gyárak útján az árak mérséklésére hasson, de monopoliura e téren nem kell, annál kevésbé szabad ott, ahol nem a saját szükségletnek fedezéséről van szó, a magániparral versenyeznie. Három eszmét feltétlenül be kell venni a határozatba: az egyik a kvótarányban való részesülés követelményének szigorú fentartása, a második az, hogy ne számíták be ipari beszerzés czimén az anyagbeszerzést, a harmadik az, hogy az ugynevezett kompenzáció eszméje szintén jusson érvényre, hogy tudniillik, ha egyes czimeken a magyar ipar, az illető cikkeket nem tudván előállítani, megrendelésben nem részesülhet, más cikkeknél, amelyekben teljesen versenyképes a magyar közgazdaság, megfelelő kártalanításban részesüljön.

Végül megjegyzi, hogy a hadügyminiszter, mikor a kincstári gyárakról van szó, azt mondja, hogy a munkadíj tekintetében ugy sincsen az iparnak haszna, ennek következtében nem igényelhető, hogy ugy számitassék, mint az osztrák ipar javára eső összeg. Hiszen a munkások az iparnak kiegészítő részét képezik és az ipar egyik haszna éppen az, hogy a munkásoknak keresetet ad. Határozati javaslatot ad be, mely így szól: »Utasítatik a közös hadügyminiszter, hogy miszerint ő egy szeri rendkívüli szükségletének beszerzésénél oly intézkedéseket tegyen, melyekkel az anyagbeszerzésen kívül Magyarország iparának a szükségletek előállításában esetleg a különböző cikkek közötti kiegyezéssel a kvóta teljes mértékben biztosítható.

Jekelfalussy Lajos altábornagy, osztályfőnök kijelenti, hogy a hadügyminiszteri válasz harmadik bekezdésének utolsó sorában a »lehetőleg« szó csak nyomdai tévedésből került bele. Az előző delegáció határozata alapján ez a szó a válaszból töröltetett.

Heltai Ferenc: E kérdést a legfontosabbak egyikének tartja és azt hiszi, hogy az albizottság akkor felelhet meg ellenőrzői hivatá-

Megfelelő balesetek. A renyeteg aranyu worldsrifa, világiállítás, természetesen megkövetelte már első nap áldozatait. Az első áldozat a kiállítási zene- és énekkar érdemes karmestere volt, aki épp a megnyitási ünnepélyre hajtatott, amikor egyszerre csak repülni kezdett, noha esze-ágában sem volt Santos-Dumonttal és Zeppelinnel versenyezni. Egy autóból lökött a kocsiján akkorát a kiállítási bejárat előtt, hogy ő valósággal berepült a kiállításba és állítólag két bordája eltört, de azért végigdirigálta az ünnepi szöveget. A kártérítési pört csak azért nem indította meg, még az nap, mert rossz nyelvek szerint állítólag nem is tört el két bordája. Híre járt már délelben annak is, hogy egyik restaurant 150 gallonos kávémasinája szétreobbant és öt embert forrázott agyon a kiömlő kávé-niagara. Az efféle baleset nagy híre és a hírek amerikaiasan ügyes terjesztése természetesen többet használ, mint árt az »áldozat«-nak, de történetek tényleg komoly és nagyszámu balesetek is a megnyitási ünnepély rengeteg tologásában, tömegében és az amerikai mentőorvosok reggeltől estig ugyancsak dolgoztak. Amde a kiállításról s annak első verőfényes, szép napjáról lévén szó, jobb, ha a balesetekről közlünk is csak a megfelelőkről, a repülő karmesterről és a forró kávé-niagaráról emlékeztünk meg. Ezekben tudniillik több a reklám, mint a baleset és így jól billenek a keretbe, a reklám nagyvására, a világiállításba.

Hogy kíváncsi.

sának, ha nem egyszerűen így fogadja el a kimutatásokat, amint a hadügyminiszter előterjesztette, hanem szűkebb albizottság útján győződjék meg alaposan arról. Szükségesnek tartja, hogy a hadügyminiszter világítsa meg azokat az eltéréseket, amelyek a kimutatás és a zárszámadások között mutatkoznak. Itt az előirányzati összegek vannak kimutatva, holott a zárszámadásoknál nem egyszer, sokszorosan túlhaladják az összeget. Erre nézve példákat hoz fel.

Laszkary Gyula plénumban a hadi és tengerészeti megrendelésekre vonatkozólag a határozatot egybefoglaltatni óhajtja.

Végül **Pittreich** válaszáat tudomásul vették. Münnichet felhatalmazták, hogy a tengerészeti bizottság előadójával és elnökével érintkezésbe lépjen, megkérje őket, hogy a bizottság határozataival megegyezőleg hozzák meg.

Okolicsányi s **Bolgár** hozzászólása után is elhatározták.

Erdekesebb irat még a 13. számú határozat, a magyarországi ezredék **ezrednyelvének** megállapítása. Münnich, Heltai, Hegedüs, Bolgár Ferencz megnyugvással fogadták Pittreich felvilágosítását s az ellenzékéről Okolicsányi is egyelőre kielégítőnek tartja a választ.

Az elnök ezután felfüggesztette az ülést.

Szünet után

Pittreich válaszólt Hegedüsnek, hogy élénken törekszik arra, hogy a költségvetési összegek kvótaszertő felhasználásának elve megvalósítható. Csak azt kívánja megjegyezni, hogy két féle határozattal kell számolnia, ami természetesen nehézségeket is eredményezhet.

Heltai Ferencz ezt megnyugvással veszi tudomásul.

Münnich Aurél kéri, hogy minden iparágban a kvóta arányában történjék a beszerzés, rekompensáció kizárásával. Elfogadja Heltai indítványát, hogy a jövőben külön bizottságot küldjenek ki.

Rakovszky István: A hadügyminiszter hivatozik helyzetére, mely a két delegációra való tekintettel reá nehezedik. Nem törődik azazal, mit akarnak az osztrákok. A hadügyminiszternek tessék az 1867. XII. t.-cz. szerint cselekedni.

Tisza István gróf miniszterelnök azt mondja, hogy a magyar kormány is figyelemmel van arra, hogy az ipar a költségvetésből a kvóta arányában részesüljön.

A külügyi albizottság ülése.

Délelőtt 11 órakor a külügyi albizottság is ülésre ült össze. Falk Miksa elnökölt s ott volt Goluchowszky külügyminiszter és gróf Tisza István miniszterelnök is.

Werner Gyula felolvasta a bizottság jelentését.

Rakovszky azt nem veszi tudomásul, mert a bizottság nem hivatott arra, hogy bizalmat szavazzon a miniszternek. Legnagyobb kifogása az, hogy a jelentés nem dezavualja a külügyminiszternek Törökországgal szemben használt igazságtalan és kíméletlen hangját. Törökország korántsem olyan gyenge, a milyennek mondják.

Lovassy Márton ezuttal nem akar vitát provokálni, de az albizottság első ülésében Okolicsányi azt a javaslatot tette, hogy fejeztessék ki a jelentésben, hogy a külügyminiszter akciója nem vezethet a mi részünkről Törökország szuverenitásának és területi integritásának megsértésére. Akkor ez a javaslat a bizottság és a külügyminiszter helyesléssel találkozott, holott most azt a jelentésben kidomborítva nem látja. Kéri, hogy ezt a hozagot pótolják.

Hódossy Imre: Rakovszky kifogásait alaptalanoknak mondja.

Gróf **Tisza** István elmond annak a felfogásnak, mintha a bizottság bizalmi szavazatának nem volna hatása külügyi politikánkra.

Ezután elfogadták a jelentést s az ülés bezáródott.

UJDONSAGOK.

A műtárlatról.

A Kereskedelmi Csarnok termeiben nap nap után élénk érdeklődéssel látogatják a műtárlatot, melynek egyes képei valóságos kedvence lett a közönségnek. Nagy érdeklődéssel csoportokban állanak a **Bihari Sándor**, **Mednyánszky** br. gyönyörű képei előtt **Szenes Fülöp** *Mea culpa* című képe és **Szlányi** táj képei, **Kacz** Endre Viziója s még több érdekes képnek akad figyelmes szemlélője, eddig két kép kelt el. **Szmrecsányi** püspök megvásárolta **Bihari Sándor** *Szt. Cecilia* című képét. A város pedig **Bihari Borozó parasztlját**.

Tegnap **Radó** Ignác vezetésével a meliék termekben több új képet állítottak még ki, melyek sok tekintetben emelik a tárlat értékét.

A mai hölgy bizottság névsora a következő: Elnökök: **Ritók** Zsigmondné, **Békessy** ezredesné.

Tagjai: **Bognár** Sándorné, **Hoffmann** Henrikné, **dr Radó** Ignáczné, **Fényes** Manóné, **Ferencsik** Odónné, **Sas** Edéné, **Papolczy** Ferenczné, **Bordé** Ferenczné, **dr Rácz** Odónné, **Deutsch** Margit, **Kirschner** Ilona, **Pap** Váry Eleménné, **Schwartz** Gézáné, **Márkus** Lászlóné, **Bary** Józsefné, **Des** Echerolles-Kruspér Gilbertné, **Jamniczky** századosné, **Lázár** Mártonné, **özv. Harack** Józsefné.

* **Küldöttség a főpásztornál.** A közelet Tóttelék község derék becsületes munkás polgárainak küldöttsége tisztelt **dr Szmrecsányi** Pál püspök ur O Excellentiájánál, abból a czélből, hogy a püspöki dominiumhoz tartozó s Tóttelék községét körülvevő erdőset 411 esetleg 601 holdnyi terjedelemben adja el a főpásztor a községnek. A küldöttség vezetője a község lelkésze **Vagaszky** János plebános, tagjai pedig **Száraz** János főbíró, **Szannota** András, **Bagdi** Mihály, **Bruncsák** János, **Fehér** János és **Gyórfi** Lajos polgárok voltak. A kérelmet **Vagaszky** plebános adta elő szép beszédben, melyben utalt arra, hogy a község lakossága, hiubuzgó, békés dolgos nép, mely ezzel a lépéssel is csak megélhetését akarja elősegíteni s megérdemlik a püspök jóakarátát és támogatását. A szoczializmusnak, mely bár a szomszéd községekben erősen ütötte fel fejét, Tótteléken még csak hire-hamva sincsen e derék emberek józan gondolkodásuak, nem hagyják magukat félrevezetni s szorgalmas, becsületes munka árán igyekeznek boldoguláskat elősegíteni. A püspök ur O Excellentiája a tőle megszokott atyai jóindulattal, leereszkedő nyájassággal hallgatta meg a kérelmet s válaszában reményt nyújtott arra nézve, hogy a község kérelme teljesítve lesz. A küldöttség tagjai nagy örömmel vették tudomásul a főpásztor válaszáat s köszönetük nyilvánítása után boldogan tértek haza, mert a nyert válaszból biztos, hogy az erdőset meg kapják s így a lakosság újabb kenyérkereseti forráshoz jut, mely fáradságukat kellőképp jutalmazni fogja.

* **Konkurzus a papnöveldeben.** **Dr Szmrecsányi** Pál v. b. t. t. váradi lat. szert. püspök legutóbbi körlevelében a nagyváradi egyházmegye papnöveldekei közé felvételti óhajto ifjak fővételi vizsgálatának napjánul f. évi **julius hó 2-ik** napját tűzte ki. A konkurzuson a pályázóknak személyesen kell megjelenniök, azonban az okmányokat, nevezese tesse

a keresztlevelet s a gimnázium hatodik osztályának sikerrel végzését igazoló évvégi bizonyítványt már a konkurzust megelőző napon, lehetőleg délelőtt kell a pályázóknak az egyházmegyei hivatalba benyújtaniok.

* **A Sz. József-intézet alapítv. helyeinek betöltése.** A nagyvárad Szent József finevelő intézet jövő 1904—5-iki tanévről megüresedő alapítványi helyeire a pályázati határidő f. évi *Julius hó 15 ig* tűzte ki a püspök ur 5 Excellentiája, mely napig bezárólag a keresztlevéllel, iskolai, szegénységi, orvosi és védhímlőoltási, illetőleg újraoltási bizonyítvánnyal, valamint a képesítést igazoló egyéb okmányokkal kellően felszerelt folyamodványokat az egyházmegyei irodához kell a pályázóknak beküldeniök.

* **Besztercebányai küldöttség Nagyváradon.** Radnai Farkas kinevezett besztercebányai püspök üdvözlésére kettős küldöttség érkezett tegnap este Nagyváradra. A besztercebányai káptalannak hat tagja és a törvényhatóságnak öt képviselője van a küldöttségben, melyet ma fogad a püspök, ki tiszteletükre ebédet ad s erre a városból is többen hivatalosak.

* **Az ujonczok esküje.** Május 9-ike óta erősen folyik a nagyvárad kaszárnyákban az ujonczok kiképzése. A kiképzés teljesen az új szabályzat szerint történik, a mi természetesen sok nehézségeket okoz s így az esküt június elsején teszik le a fiatal katonák. A Nagyváradon bevonult ujonczok közül többen nem nagyon voltak megelégedve az új állapotokkal s megszöktek, sőt arról is hallottunk, hogy egy huszár öngyilkossági kísérletet követett el. A tisztikar különben a legemberségesebb módon bánik a legénységgel, de helyénvaló lenne, hogy az őrmesterek és többi altisztek durvaságát és kegyetlenkedéseit is megszorítanák a tisztiek.

* **Az új egyetemi tanács.** A Budapesti tudományegyetem jövő évi tanácsát június 8-án választják meg egyetemünk tudós tanárai. A rektori tisztséget a jövő évben a hittudományi tanári kar valamelyik tagja fogja ernyerni, így hozza ezt magával az a szokás, hogy minden esztendőben más-más fakultás tanára lesz a «rector magnificus». Ha a választás olyanra esik, aki még nem viselte a rektori méltóságot, akkor minden valószínűség szerint dr. Demkó György lesz az egyetem rektora. Ugyanekkor a távozó dékánok: dr. Breznay Béla, dr. Balogh Jenő, Ballagi Aladár és dr. Thanhoffer Lajos helyébe új dékánokat választanak.

* **Uj kanonokok.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király Melles Demeter daróczi esperes-plébánost. Roskovics Emánuel ungvári főgimnáziumi hittanárt és Varga László hajdu-böszörményi esperes-plébánost a munkácsi görög szertartású katolikus székeskáptalan tiszteletbeli kanonokjaivá kinevezte.

* **Kegyelem a bileki katonáknak.** Egy szerajevói távirat arról ad hírt, hogy a bileki bakák sorsában fordulat állott be. Az elmúlt napokban Treidler tábornok-hadbíró járt oldalant. Bosznia-hercegovinai körutjának befejezése után olyan irányban tett előterjesztést a hadügyminiszternek, hogy a *kevéssé sulyosan elítélt katonákat a most szabadságolándó öreg bakákkal együtt haza eresszék.* Egyik-másik elítéltek le is tett már a büntetése s ezek bevonultak csapattestükhöz. A többi, még fegyházban "sinylődő" katona a tábornok-hadíró jóindulata folytán még büntetésének letelte előtt szintén hazamehet. Csak Kuczka Mihály, Pánczél Lajos és Molnár Károly maradnak még továbbra is fogva, de három évi sulyos büntetésüket a legfőbb katonai ítélőszék *leszállította másfélévi egyszerű fogházra* minélfogva legközelebb elhagyják Péter várdat.

* **Kisapok irodalmi ünnepélye.** A nagyvárad latin szertartású papnevelő intézet növendékeinek Borr. Sz. Károlyról nevezett egyházzónoklati és irodalmi iskolája ma csütörtökön délután fél hat órakor tartja meg az intézet nagytermében évzáró ünnepélyét a következő műsorral:

1. »Papai Hymnus«. Előadja a papnövendékek énekkara.
2. »Elnöki megnyitó«. Tartja Gáher Mihály IV. é. h. h.
3. »A menny királynéja«. Oda. (Pályadíjat nyert költemény.) Irta: Heiler Nándor I. é. h. h. Szavalja: Dérczy Imre II. é. h. h.
4. »Őrök diszű virányo n«. Zenéjét szerezte Beleznay Antal székesegyházi karnagy. Előadja a papnövendékek énekkara.
5. »A teljes vagyon-egyenlőség problémája.« (Részlet a pályadíjat nyert dolgozatról.) Irta és felcívassa: Papp Gyula IV. é. h. h.
6. »Honfi imája«. Zenéjét szerezte: Beleznay Antal székesegyházi karnagy. Előadja a papnövendékek énekkara.
7. »Jelentés az 1903—1904. tanévi működésről«. Felolvassa: Mazurek Gyula III. é. h. h.
8. »Arany-kapú«. »Ráchel siralma.« (Melodráma.) Előadja: Puskás János III. é. h. h. Zongorán kíséri: Beleznay Antal.
9. »Zárszó«. Tartja: Gáher Mihály IV. éves hit. h.
10. »Hymnus«. Erkel Eerencztől. Előadja a papnövendékek énekkara.

* **A város képvisárlása.** Rimler Károly polgármester a tegnapi tanácsülésen előterjesztést tett, hogy a júniusi közgyűlésen indítványozni fogja: szavazzon meg a város 2000 koronát képvisárlásra. S előzetesen addig Rimler Károly polgármester szándékozik a tárlat képei közül választani s a vásárlás csak a közgyűlés beleegyezése után történhetik. Ami a képvisárlást illeti — a város anyagi viszonyaihoz mérten — nagyon is helyeselhető, de a képek megválasztása, talán egy műértő juryre volna bízandó, mert egy ember egyéni ízlése közvagyon szerzésnél véleményünk szerint nem lehet tekintély művészi szempontból.

* **A Szigligeti-színház bérelete.** Mikor Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tudomásul vette s ezáltal szankcionálta a szingligeti bizottság azon határozatát, hogy a Szigligeti-színházra nem ír ki pályázatot, hanem tovább 3 évre is Somogyi Károly szingligetnek adja a színházat, az a hír terjedt el, hogy a közgyűlés ezen határozatát megfogják felebebezni. Ez azonban nem történt meg s így a közgyűlés határozata jogerőssé vált. A városi tanács tegnapi ülésén a főjegyző bejelentette, hogy nem érkezett be felebbezés s ezt átiratban közlik a szingligeti bizottsággal. Még hátra van a Somogyival kötendő szerződés bemutatása.

* **Nagy panama Nagyszombaton.** Négy év óta lappangó titok pattant ki Nagyszombaton. Heckenast pénzügyminiszteri titkár derítette ki vizsgálatlalt, hogy minő sáfarkodás tüzetik Nagyszombaton a fogyasztási adóval a város megkárosítására. Bebizonyított ugyanis, hogy közel negyven kereskedő és kocsmáros állandóan kevesebb szesz, illetőleg bor után fizetett fogyasztási adót, mint amennyi után azt leróniok kellett volna és ezt az összeget sem szolgáltatotta be az adókezelő a városi pénztárba. Rájöttek erre a nagyszombati Wertheimer-czég-nél folytatott vizsgálat alkalmával olyképpen, hogy a czég eladási könyvének és a városi erre vonatkozó fogyasztási adójegyzék közt találtak ezen eltérések és az egyes felek Radics adókezelő nyugtájával igazolták azt, hogy mennyit fizettek. Nagyon valószínű, hogy ezt a manipulációt Radics nemcsak a Wertheimer-czég üzletével, hanem a többi nagyszombati szesz- és borkereskedő czégek

üzleteinél is folytatta és így nagyon fontos, hogy a többi czégeknel, nevezetesen a Winterberg-czég közbenjárásával, segítségével, annak könyvei alapján, folytattassék a vizsgálat Radics ellen. Nagyszombat városa a kincstártól évenként közel 13000 koronát kapott a törvény szerint biztosított fogyasztási adóhiány czimén. Nagyon valószínű, talán biztosra vehető, hogy a kincstár a fogyasztási adó-kezelő által átvett és be nem szolgáltatott összeget, mely már csak tetemes summát tesz ki, visszaköveteli a várostól és a város ezt visszatéríteni tartozik.

* **Kinevezés.** Sável Kálmán nagyvárad kir. főügyész Hügel Frigyes igazolványos m. kir. honvédhuzár őrmester, marosvásárhelyi lakost a nagyvárad kir. ügyészséghez irnokká nevezte ki.

* **A pecze-szöllősi könyvkereskedés.** Tegnap már megemlékeztünk Ullmann Frigyes fiatal szélhámos üzletemről, aki a budapesti lapokban hirdette, hogy a Barron Simon és tsa peczeszöllősi czég 10 koronáért szállit gramfonokat s a hirdetés révén, hamisított meghatalmazás alapján felszedte a Pecze-szöllősi postahivatalhoz érkezett pénzt. A fiatal csaló ugylátszik, másképpen is próbált szerencsét s külföldi czégeket is becsapott. Egyik nagyvárad elökelő vaskereskedő czéghez ugyanis már hetekkel ezelőtt megkeresés jött »F. A. Fritschler, St. Ludwig im Elsass« németországi czégtől, akitől árukat akart a jó madár kicsalni. A német czég beküldte a csaló egy levelének az aláírási részét, amelyen egy nagy könyvet ábrázoló kék kaucuk bélyegző lenyomata van, a közepében ezzel a felírással:

BARRON SIM. et. Co.

Buchandlung

Pecze-Szöllös

A bélyegző mellett Barron et. Co. aláírás. Ebből az látszik, hogy a fiatal talmudista nagyobb alapokra fektette mnnipulációt s már bélyegzőről is gondoskodott. A fogházban most törheti fejét rajta, hogy miként lehetett volna ügyesebben csinálni valamivel ezeket a csalásokat.

* **A pellagra Biharmegyében.** Veszelyes járványos betegség fellépéséről kapunk rövid értesítést Biharmegye oláhság által lakott vidékéről. Az élesdi járásban Gégény községben Bogye János 32 éves földmives pellagraban meghalt. A borzalmas betegséget a nyomor idézi elő. A szegény oláh nép romlott tengerivel táplálkozik s ettől kapja a pusztító, gyógyíthatlan betegséget, amely, ha gyorsan elejét nem veszik, rohamosan terjed, a rosszul táplálkozó nép között. Pár év előtt sokan elhaltak Biharmegyében pellagraban s a hatóságok egészséges élelmiszereket osztottak ki a nép között.

* **A posta-távirida köréből.** A P. T. R. T. legújabb számában több kinevezést és áthelyezést közöl a nagyvárad posta-távirida igazgatóság kerületéből. Kinevezettek postamesterek: Urbanek Mária Békés-Szent-Andrásra, Dömök Lujza Borsra, Radenich József Halmagy-Csucs pályaudvarra, Pikó Bálint Síránra, Bálint Margit Vámospércsre, Athelyezettek: Gyürky Ignác Maros-Csapó pályaudvarról Erselind pályaudvarra. Postamesteri állásokról lemondottak: özv. Urbanek Tóth Klára Békés-Szentandráson, Dömök Kálmán Borson. Felmentették Valcz Gyula erselind-pályaudvari postamester. Posta-távirida kiadókká képesítették: Banga Albert, Boros János, özv. Hirschner Jánosné szül. Voncez Irma és Nagy Dénes.

* Bőlnbikától megrémült falu.

Nyitárról írják: Vörösvár község lakosait néhány nap óta rémes bőlnbölés nyugtalanítja. A Vág mocsarából vad hangok hallatszanak és a babonás lakosság nem meri földet művelni. A félelem a lakosság közt olyan nagy, hogy a galgóczi főszolgabíró is kénytelen volt közbelépni.

* A vasúti sztrájk következményei.

Mindinkább láthatókká lesznek azok a károk, amelyeket a vasutasok sztrájkja a MAV. pénztárának okozott. A f. évi április havi áruforgalom ugyanis a MAV. vonalain az 1903. év hasonlóidőbeli forgalmához képest mintegy 24 százalékos visszaesést mutat. Feladatott ugyanis április havában 151.933 kocsi rakomány, 32.646 kocsival kevesebb, mint tavaly áprilisban. A darabárak forgalma is jelentősen csökkent, ez a forgalom ugyanis f. évi április havában 142.542 tonnát tett ki, ami 41.608 tonnával kevesebb a múlt évi április havi forgalomnál. Végül megemlítjük, hogy a MAV. igazgatósága a sztrájk idején utközben megromlott vagy elveszett, árukért kártérítés fejében eddig mintegy 570.000 koronát utalt ki, de a reklamációk száma még mindig oly nagy, hogy azok elintézése még másfél, 2 hónapot is igénybe vesz.

Igazságszolgáltatás.

A clopyi hadiparancs.

(Királysértés vádja alól felmentett hírlapíró.)

Emlékezetes tréfa jelent meg egyik fővárosi éleclapban a clopyi hadiparancs megjelenésekor.

Ferencz József unitárius püspök nevében írott nyilatkozat volt az, melyben kijelentette a püspök, hogy nem ő, hanem névrokona adta ki a nemzetet sértő parancsot.

Azóta a tréfa szerzője, Gans Ede újságíró ellen rágalmazási pört indított a püspök s az ügyesség pedig királysértési pört akasztott a nyakába.

A királysértési pör tegnap került a budapesti esküdtbíró elé s a vádlottat a királysértés vádja alól felmentették.

A vasúti sztrájkbizottság bünpöre.

A budapesti büntetőtörvényszék a vasúti sztrájkbizottság pörében a főtárgyalást június hó 3-ára tűzte ki. A tárgyalásra eddig csak azokat a tanukat idézték meg, akikre a királyi ügyesség hivatkozott, mert a vizsgálat alkalmával nem volt módjában tanukra hivatkozni. Most azonban sürgős beadványt intéztek a főtárgyalás elnökéhez, dr. Oláh András törvényszéki bírónak, a melyben számos tanu beidézését kérik. Ezek között szerepel gróf Tisza István miniszterelnök, akit arra a körülményre kérnek kihallgatni, hogy a parlamentben elmondott beszédéhez kitől kapta a vasutasokra vonatkozó adatokat, továbbá első beszédében miért mentette a vasutasokat, akik ellen aztán kiméletlenül lépett fel. Hieronymi kereskedelmi miniszterrel az ügyészi vádirattal szemben azt akarják bizonyítani, hogy a vasutasok sztrájkja nem volt tervszerűen előkészítve és bujtogatások, izgatások nem történtek. Rudnay Béla főkapitányhoz azt a kérdést kívánják intézni, hogy ki adott neki fölhatalmazást, utasítást a Horvátországból érkező több száz vasutas letartóztatására, amit a védelem törvénytelen intézkedésnek tart. Vörös László országgyűlési képviselővel azt a körülményt bizonyítják, hogy a tömeges letartóztatás volt egyik fő oka annak, hogy neki mint a kormány képviselőjének, a sztrájk megszüntetésére irányuló béke-akciója nem sikerült. A védelem ezenkívül erősen készült arra, hogy a kormány eljárását a leg-

élesebb kritika tárgyává teszi, hogy ily módon a sztrájk-pör minden oldalról meg legyen világítva.

TANUGY.

Az iparoktatási bizottság ülése. Nagyvárad város iparoktatási bizottsága tegnap, szerdán délután ülést tartott, amelyen Guttman József elnököt s Szűcs Izsó, Máthé Lajos, ifj. Cser János, Auspitz Adolf, Andriška Károly, Jankovich János, Milibák József és Sztarill János jegyző voltak jelen. Legfontosabb tárgya volt az ülésnek Szűcs Izsó igazgató jelentése, amelyben az iskola állapotáról számolt be, továbbá az ipariskolák jövő tanévre összeállított jelentése. E szerint a kiadás 26.000 koronával van felvéve, ami 800 korona emelkedést mutat a most folyó tanév költségvetésével szemben. A bevételek a 2 százalékos ipariskolai adóból, az államségélyből, a város hozzájárulásából és a tandíjakból van összeállítva. A költségvetést elfogadták. A bemutatott óraterv kapcsán helyesléssel fogadták az igazgatónak azon törekvését, hogy a vasárnap délutáni előadásokat fokozatosan igyekeznek csökkenteni. Ezáltal azt akarják elérni, hogy az iparos tanulóknak lehetőleg hetenként egy fél nap, a vasárnap délután teljesen szabad legyen. A bizottság felhívta az igazgató figyelmét, hogy amennyire a körülmények engedik, az ór-utcai iskolában is állítsanak fel III-ik osztályt, mivel az iparosok zöme éppen ezen városrészben lakik. Még több belső ügy elintézése után az ülés véget ért.

A tanítóképző tanárok kongresszusa. A tanítóképző-intézeti tanárok országos kongresszusának második napja programmjául a tanítóképző-intézeti tanárok képesítése volt mint tárgyalandó anyag kitűzve, melyet Molnár József győri tanítóképző-intézeti tanára adott elő. Ezen anyag maga fontosságánál fogva kulturpolitikai tekintetben a legsúlyosabb volt a kongresszus egész tárgysorozatában. Lényege, hogy a képzőintézeti tanárok képesítése az egész országra kiterjedőleg egyöntetűen törvényesen rendeztessék.

Időközben, vagyis mióta a választmány ezen javaslatot tárgyalta és előkészítette, megjelent a magyar kormány ismert törvényjavaslata, amelynek intenciója mellett, hogy a tanári képesítést állami funkcióvá tette, szükségesnek mutatkoznék oly irányú kibővítése, hogy a tanfelügyelők kvalifikációja is szabályoztassék és az intézetek szakszerű főigazgatókat nyerjenek.

Az előadó erre nézve javaslatba is hozta, hogy a választmány bizassék meg, hogy haladéktalanul peticionáljon a miniszterelnökre, hogy ez még a folyó hó 27-iki ankét elé kerüljön és ezen felirattal a törvényjavaslat 61. §-ának szövegét a következőket ajánlja: 61. §. Bármely tanító (nő) képző-intézetet igazgató és tanárokul, továbbá tanító (nő) képző-intézetet bíró tanterületben tanfelügyelőül csak olyan magyar állampolgárok alkalmazhatók, a kiknek tanítóképző tanári képesítésük van.

Miután az egyesület elnöke, dr. Kovács János a f. hó 27-iki ankétre meghívást nyert és ott a felhangzott kívánalmak figyelembe vételével az egyesület álláspontját kellően képviselheti, Guzsvenitz Vilmos, Nagy László és többek hozzászólása után megbízta az elnököt, hogy a törvényjavaslat érdekében összehívott ankétben az egyesületnek a választmányi javaslatban kifejezett és a mai felszólalásokban hangsúlyozott álláspontját képviselje.

Azután kihirdették az új választás eredményét.

Elnök: Kovács János, alelnökök Dacsó Lajos, Katonáné Thuránszky Irén, dr. Balló József, Guzsvenitz Vilmos, főtitkár Artankó Béla, titkár Németh Sándor, szerkesztő Nagy László, pénztáros Morvay Ede.

Az egyhangulag megtörtént választás után küldöttség hívta meg a terembe dr. Kovács

Jánost, ki az elnöki széket ismét elfoglalta és úgy a maga, mint tisztársai nevében megköszönte az újból meggyilatkozott bizalmat.

Indítványára azután még köszönetet mondott a kongresszus gróf Laszberg Rudolf főispán, gróf Széchenyi Miklós püspök és Fehér Ipoly főapát védnököknek, továbbá a városnak, vármegyének a kongresszus erkölcsi és anyagi támogatásáért, Kulcszky Ernő tanfelügyelőnek és a helyi rendezőbizottságnak.

A közgyűlés az elnök elletésével ért véget, utána pedig a kongresszus tagjai a déli vonattal Pannohalmára utaztak, hol a főapát vendégei is megtekintik a monostort és annak történelmi nevezetességeit.

NYILTTÉR.

A jó munka a legjobb reklám.

Ki javítja meg olyan bámulatos olcsón és pontosan az óráját, mint

Freund Benjamin.

Miért? Mert a legjobb gépekkel és munkaerőkkel van ellátva. Ékszer vagy órát csak

Freund Benjaminsnál

vásárolhat legolcsóbban, miért? mert kis haszonnal is megelégszik.

Fél árban kinél kap szemüveget, hő- és lázmérőket, azt is csak

Freund Benjaminsnál.

Miért mert megvett potom árért egy egész raktárt.

Van-e törött vagy ócska arany és ezüst eladó vagy cserébe akar.

Freund Benjaminsnál

értekesítheti legjobban. Ékszer javítást hallatlan olcsóért eszközöl.

Ki nem tudja, hogy hol lakik az a

Freund Benjamin,

mű-órás, ékszerész és látszerész, az figyelje meg Nagyvárad, Fő-utca, Széchenyi-szálloda épületében.

Bumbera Imre

polgári- és papi szabó.
Nagyvárad, új „Bazár“-épület színház oldal.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség és Főtisztelendő papság becses tudomására hozni, hogy a **legújabb divatu** és a **legjobb minőségű** szöveteim raktáron vannak, melyekből a legújabb és lelegegységesebb szabás szerinti ruhákat készítem nagybecsű megrendelőimnek.

Különösen felhívom a Főtisztelendő papság figyelmét az összes áruimra, melyet **kizárólagosan csak a Főtisztelendő papság részére** tartok. Allandóan nagy választék **reverenda czimáda** és egyházi **kvadrátusokból Rivétum** fekete és viola színben, továbbá egyedüli raktára a mai idény legszebb és legczélszerűbb **hit, remény, szeretet övének** (cingulus), mely egyedül **csak nálam szerezhető be.**

Midőn a Főtisztelendő papság és a nagyérdemű közönség becses pártfogását kérem föl kell említenem, hogy elvem mindig a jó munka jutányos ár volt, melytől eltérni a jövőben sem fogok.

Nagybecsű megrendeléseiket kérve, maradtam kiűnő tisztelettel:

Bumbera Imre,

polgári- és papi szabó.

TAVIRATOK

Delegáció.

Budapest, május 26. (Saját tud. táv.) A delegáció hadügyi albizottságában ma tárgyalták az új hadiberuházások tervezetét s a pénzügyi fedezetre vonatkozólag rendkívüli kölcsönben állapodtak meg. Holnap kerül sor az új ágyuk megvitására.

Merénylet a czár ellen.

Pétervár, május 25. (Saját tud. táv.) A czár Ramencsuki utja alkalmával a vasuti pályát több helyen megrongálták. Azonban a czár vonatja előtt mindig egy kísérleti mozdony jár s az siklott ki, meghusitva a tervezett merényletet.

Biboros az olasz király ebédjén.

Génuva, május 25. (Saját tud. táv.) Vampa biboros érsek részt vett az olasz király tiszteletére adott ebéden. Az eset nagy feltűnést kelt, mert ez az első eset 1870 óta, hogy olasz főpap az olasz uralkodó házhoz közeledik.

A háboru.

London, május 25. A Daily Telegraph jelenti Niucsvangból tegnapi: A japánoknak Porth-Arthur ellen való szárazföldi hadműveletei kevés eredménnyel járnak. Stüssel és Focak tábornokok minduntalan ügyes és elszánt kitörésekkel nehezítik meg a japánok előrenyomulását, kik azonban elszántságot és határozottságot mutatnak. Az elmúlt napokban több száz japánt öltek meg.

Washington, május 25. Az Egyesült Államok külföldi tengerészeti attaséi utasítást kaptak, hogy tegyenek jelentést arra vonatkozólag, hogy mennyiben fenyegetik a semleges hajózást az uszóknak a maudsuriai partokon. A jelentések a tengerészeti főparancsnoksághoz érkeznek, mely véleményét az elnök elé terjeszti. Ha kitűnnék, hogy a semleges hajókra nézve valósággal veszedelem forog fenn, akkor előterjesztést tennének a két hadviselő félnek.

London, május 25. Az összes szárazföldre szállított japán csapatokat Port-Arthur körül koncentrálják s a japánok minden áldozat árán be akarják venni a már is kimerült várost.

Sanghai, május 25. A japánok több erődöt elfoglaltak Port-Arthur előtt s kitűzték a japán lobogókat s így már Port-Arthur kulcsa a kezükben van.

London, május 25. Liaunjang mellett véres ütközet volt. 800 orosz elesett.

A japánok vesztesége aránytalanul kisebb.

Vasuti munkások sztrájkja.

New-York, május 25. A new-yorki Nem Hasen Hariford-vasut rakodóinak sztrájkja abból keletkezett, hogy megtartottak szolgálatba egy olyan művezetőt, ki nem tartozott a munkásszövetséghez. A helyzetet komolyvá teszi az a körülmény, hogy a fűtők nem akarják munkájukat folytatni, aminek következtében tel-

jesen megszakadt a forgalom New-Jersey és New-York között. A New-York és New-England között levő forgalmat is beszüntették.

REGÉNYCSARNOK.

ÉVA.

Írta: Sienkiewicz Henrik. 13

Ót kezet, olyanokat, mint a gólyalábak, kellett megcsókolnom. Valamennyi azt reményli, hogy bizalmuknak meg fogok felelni.

De az ördögöt, mily bizalmat helyeznek belém? Jaczkovicz bácsi karjaiba zár. Kétségkívül a nyakkendőm nagyon szorosan van megkötve.

Na a legnehezebbeken túl vagyunk. Alkonyodik... Hozzák a theát.

Kaziával ülök és úgy tetetem magam, mintha Swiateczkit nem látnám, mert a kölyök újra rémitősen megijesztett, midőn kérdésemre, hogy akar-e egy kis rumot a theába, azt felelte, hogy a rumot csak palaczkából iszszá.

De egészben véve az est szerencsésen sikerült.

Az utcára érünk, én a levegőt élvezettel szívom. Bizonyosan nyakkendőm igen szorosan volt megkötve. Én és Swiateczki hallgatva egymás mellett ballagtunk. A hallgatás lassankint nehezemre esik és végtére elviselhetlené válik.

Érzem, hogy Swiateczkinek illenek valamit mondani a szerencsémről, és hogy minden oly pompás volt és hogy mennyire szeretem Kaziát!

Osszeszedem magam, de hiába, nem megy. Végre mikor már a műteremben vagyunk, azt mondom:

— Várd be, barátom, hogy az élet mégis szép!

— Majom!

Az egész este egy szót sem váltottunk többé.

VIII.

Egy héttel eljegyzésem után »Zsidóim« a Szalon egyik külön termében van kiállítva, melynek megtekintésére külön belépti díjat szednek s a belépti díjak fele részemre tartatik.

Azt mondják, hogy a kiállítási terem egész nap tolongásig tele van.

Egyszer én is itt voltam, de miután inkább engem, mint a képmet nézték, többet nem látogatom meg...

Ha képem előre nem sejtett tehetségű művész alkotása lenne is, úgy a közönség ezt csak a kíváncsisággal nézné, melyet egy »krao«-t vagy egy élő galambokat faló hotten-tottát néz.

Ily hotten-totta vagyok én a jelen pillanatban. Nagyon mulatságos volna, ha én — mint Swiateczki állítja — csakugyan egy majom volnék.

De sokkal inkább művész vagyok, mintsem hogy a művészetnek oly lenézése, mint ez egy divatba jutott személy javára gyakorolják, nem bosszantana.

IX.

Három héttel ezelőtt még semmit sem tudtak felőlem, most azonban halomszámra jönnek a levelek, leginkább szerelmi vallomások. Ot közül négy ezen szavakkal kezdődik:

»On kétségkívül megvetend egy női lényt, mely stb.«

Csakugyan megvetem a női személyt, ha nem hagy békében.

Ha Kazia nem lenne, úgy hiszem, nem

mellőztem volna egészen ezen ömlengéseket.

De ami engem leginkább felháborít, az hogy egy ismeretlen, kit sohasem láttam, hogyan szólíthat fei egy férfit, hogy elébe rohanjon. Lebbendsd fel előbb fátyolod szép ismeretlen és ha meglátlak, akkor megmondom... Sajuos, semmit sem szólok, mert Kazia...

Egy névtelen levelet kaptam egy fehérhajú barátomtól, aki engem a levélben meszternek nevez, Kaziát pedig libácskának szólítja meg.

— Mester, méltó-e ez a nő önhöz? — írja a fehérhajú barátom. — Ez a választás méltó egy olyan férfihez, kire az egész nemzet figyelme irányul? On egy cselszövény áldozata?

Különös ötlet és még különösebb kívánság, hogy nem szívem vonzalmát kövessem, hanem a közvélemény szerint nőstüljek. Ez a szegény Kazia terhükre van.

Ót kezet, olyanokat, mint a gólyalábak, kellett megcsókolnom. Valamennyi azt reményli, hogy bizalmuknak meg fogok felelni.

De az ördögöt, mily bizalmat helyeznek belém? Jaczkovicz bácsi karjaiba zár. Kétségkívül a nyakkendőm nagyon szorosan van megkötve.

Na, a legnehezebbeken túl vagyunk. Alkonyodik... Hozzák a theát.

Kaziával ülök s úgy tetetem magam, mintha Swiateczkit nem látnám, mert a kölyök újra rémitősen megijesztett, midőn kérdésemre, hogy akar-e egy kis rumot a theába, azt felelte, hogy a rumot csak palaczkából iszszá.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsdé

Budapest, máj. 25.

Osztrák hitel	688.50
Magyar hitel	749.50
Allamvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	535.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, máj. 25.

B uzaáprilisra	7.88
B uza október	7.86
Tengeri	6.26
Rozs okt.	8.6
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repce, aug.	11.90

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. máj. 25-én.

Magyar aranyjárdék 4%	117.80
Magyar koronajárdék	97.85
Magyar vasuti kölcsön aranyban 2 1/2%	89
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földterhermentési kötvény 4%	98
Italmérségi jog megváltási kötvény	98.50
Horváth szlavin földterhermentési kötvény	2.06
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	1.61
Tizszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	99.85
Osztrák járdék papirban	99.75
Osztrák járdék papirban	118.50
Osztrák járdék aranyban	99.20
Osztrák korona járdék	152.50
Osztrák államsorsjegyek	16.15
Osztrák magyarban részvény	7.54
Magyar hitelbankrészvény	643.25
Osztrák hitelintézet részvény	636.50
Párisi vista	19.04
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.26
Németbirodalmi márka	289.17
Londoni vista	95.27
20 márkás arany	23.46

A szerkesztőség feloldó:

Dr. VUCSKICS GYULA

Uj asztalos üzlet!

Van szerencsém a m. t. közönség szives tudomására hozni, miszerint Nagyváradon, **Szalárdi-utca 9-ik** szám alatt egy mai kor követelményeinek minden tekintetben megfelel

asztalos műhelyt

rendeztem be, hol modern szalon, háió és ebédlő; valamint konyhaberendezéseket a legmagasabb igényeket is kielégítőleg állítok elő. — Üzleti berendezéseket, portálokat a legcsinosabb kivitel s a legalacsonyabb árszámítás mellett készítek.

Részemről oda törekedve, hogy a n. é. közönségnek mindenkor teljes megelégedésére a leglelkiismeretesebb árszámítás mellett szállítsam D. megrendelését, a szives pártfogást kérve vagyok

660 kiváló tisztelettel

Lechnitzki Árpád,
asztalos mester.

A Budapesten székelő Hazai Leszámitoló- és Takarék-Szövetkezet

előnyös feltételek mellett folyósít $\frac{1}{4}$ évenként, $2\frac{1}{2}$ vagy 5 év alatt, avagy 60 és 120 havi részletekben törleszhető annuitásos

Személyhitelt

állami, közigazgatási és magánhivatalnokoknak valamint katonatiszteknek, kereskedőknek és iparosoknak; továbbá

Tárczahitelkölcsönöket

nyújt kereskedőknek; ugyszintén

Jelzáloghitelkölcsönöket

10 évtől 65 évig terjedhető visszafizetésre bármely összeg erejéig engedélyez egy elsőrangú hazai pénzügyintézet útján a legkedvezőbb feltételek mellett.

Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál és az érdeklődőket személyesen is felkeresi nagyvárad vezérképviselőink **Horváth Sándor**, Iroda: *Szent János utca 10.* Városi és megyei telefon: 376. sz. 772.

Horváth János

szűcsmester

Nagyvárad, Nagy-Magyar-utca 332. sz.

(Saját ház, Nyárfasikátorral szemben)

ÜZLETHELYISÉG: Olaszi, Fő-utca

(Orsolya-szűcs zárdájával szemben.)

Téli ruhák, uti bundák, labzsákok, szőnyegek stb.

nyári gondozásra

vételnek és mint eddig, úgy ezután is pontosan, **jutányos feltételek mellett** kezeltetnek. Kérem a n. é. közönség, hogy esetleges javításokat a nyár folyamán sziveskedjék eszközöltetni. A javításért járó díjak csak a téli ruhák

eltvétele alkalmával lesznek fizetendőek.

Vidéki megrendelések

gyorsan és pontosan, a leglelkiismeretesebben eszközöltetnek. 689

Biztosítva **12.000** korona erejéig.

Utazó kosarak és bőröndök nagy választékban.

U J! Szerencse-Bazár! U J!

KARDOS LIPÓT

szerencsebazárja Nagyvárad, Szt.-László-tér 1. sz.

Tisztelettel hozom a m. t. közönség szives tudomására, miszerint *Nagyváradon, Szt. László-tér 1-ső szám alatt* (Elek József üzlete mellett) egy, a mai kornak megfelelően legmodernebbül berendezett

gyermek-játék- és diszműáru-üzletet

nyitottam, hol minden e szakba vágó czikkek úgy a kivitel, mint a *mesés olcsóságot* illetőleg versenyen felül állanak. — *Férfi-divatczikkek, turista-ingek, övek, torna- és komót-czipők, női- és férfi szalmakalapok, eső- és napernyők, harisnyák, sétabotok*, valódi *solingeni acél zsebkések* és választékban. — *Mindennemű szobadiszekből állandóan nagy raktár.* — Egyszerű próba vásárlás bárkit meggyőz úgy a pontos és lelkiismeretes kiszolgálásról, mint az árak rendkívüli olcsóságáról. Szives támogatást kérve, vagyok mély tisztelettel

KARDOS LIPÓT.

Mindennemű szobadiszek, majolika és fayence-áruk.

Mezey Sándor, NAGYVÁRAD, Szt. László-tér
„FEKETE SAS“ épület.

== Gyermekruházati különlegességek, ==

Szalag, csipke, rövid, szövött és bélesáruk raktára,

URI DIVAT CZIKKEK, FEHÉRNEMŰEK a legjobb minőségben.

Női blousok, jupon ujdonságok.

**Az Amerikai Áruház olcsó árai
mindenki előtt ismeretesek.**

Költözők figyelmébe!

**Függönyök, garnitúrák,
szőnyegek, madraczok,
paplanokból** igen szépen össze-
válogatott **nagy
raktár van.**

Ugyszint minden más rőfös divatúru és
diszdolgokban szép nagy választék s te-
kintve a nagy forgalmat, ilyen olcsó árakat
egy üzlet sem nyújthat, mint ez

Tisztelettel. 617

„Amerikai Áruház“

**Nagyvárad,
Olaszi, Fő-utca, «Bazár»-épület.**

Hirdetmény.

Nagyvárad, Hitelbank Részvénytársaság'

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

elfogad betéteket könyvecskékre és folyó
számlára:

6 hóig elhelyezett **5%-OS** kamatot
összeg után fizet.
Előnyös feltételek mellett leszámítol
váltókat.

Jelzálogokra kölcsönöket nyújt.
Értékpapírok, ékszeres és terményekre
előleget ad.

Nagyvárad, 1904. május hó.

789

AZ igazgatóság.

Magyar műbutorgyár

részvénytársaság.

Ezelőtt REISZ és PORJESZ.

Május elsejétől fogva

Szent László-tér, a holdas templom mellett.

Saját készítésű elegáns asztalos
és kárpitos

BUTOROK

modern stílusban, gazdag választék-
ban, gyári áron.

Szolid, szabott árak!

Hajnal Ferencz

fűszer-, csemege-, ásványviz- és vadás-
kereskedése

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA

Széchenyi-szállóval szemben.

A tavaszi idény beálltával ajánlom friss csi-
raképes luczerna, lóhere, burgundi stb. gazdasági

vetemény- és virágmagvaimat,
melyeket a legutányosabb napi ár mellett
számítok.

Ugyszintén a n. é. közönség szives tudomá-
sára hozom, hogy mindennemű

festékarukat

berendeztem, melyekből állandó raktárt
tartok u. m.

kencze, terpentín, lackok, brúnollók, padlilackok, par-
quetzsír, valamint por és olajfestékeket (minden
színen). Ecetek és meszelőáru

Friss, ez idényű töltésű ásvány- és gyógyvizek
az

Előpataki bor és gyógyviz

főraktára Bihar, Békés és Szilágymegyék részére.

Vidéki megrendeléseknél csomagolás és vasúthoz
szállítás teljesen díjtalanul eszközöltetik.

Számos megrendelést kérve, maradok

kiváló tisztelettel

577

HAJNAL FERENCZ

Szabott, olcsó ár!

Uj üzlet!

Van szerencsém a t. közönség b. tudomására adni, hogy helyben Zöldfa-utczán, Heiman
Lipót és Társa czéggel szemben a mai kor igényeinek teljesen megfelelő rőfös és divat-
áru üzletet nyitottam s mint fiatal kezdő kereskedő, ki 12 év óta helybeli legelőkelőbb
üzletekben elsajátítottam a t. hölgyközönség jó ízléseit, be akarom bizonyítani, hogy

Zöldfa-utczán csak **Kertész Sándornál**

746

rendkívül kedvező alkalmat felhasználni, mert ily szép és olcsó *soha nem volt* és nem is lesz. Például:

Legjobb mosó kartonok	— — — — — 12 kr.	140 cm. sz. koromfekte Lüsster	— — — — — 98 kr.	120 cm. sz. Tennis Lüsster minden szín	— — — — — 58 kr.
Legfinomabb selyem batiszt	— — — — — 25 >	140 >	> mintás legf. kelme 89 >	95 >	> Legfinomabb francia Delén 48 >
Longais francia batiszt, arabeszk mintákkal	38 >	120 >	> Sottis legujabb — — — — — 89 >	Fekete selyem napernyők	98 kr., legfin. 1 frt. 35 >

Rabkötött férfi és női harisnyák, zsebkendők, fejkendők, rend-
kívül olcsók, ágy garnitúrák, függönyök, paplanok és más
százféle cikkek leirhatatlan olcsók, **de csak**

Kertész Sándor

uj rőfös- és divatruházában,
Zöldfa-u. (Heiman-czéggel szemben.)

Szabott, olcsó ár!

Első Nagyvárad, Asztalos-Társaság Butorraktára

Nagyvárad, Nagy-Teleky-utca.

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, miszerint

BÚTOR-ÜZLETÜNKET

megnagyobbítva, a mai kor követelményeinek teljesen megfelelőleg, a legmodernebbül berendeztük. — Dusan fel-
szerelt raktáron tartunk *hálószoba-, ebédlő és SZALON-BERENDEZÉSEKÉRT*, valamint *THO-
NET-féle HAJLITOTT BUTOROKAT*, ugyszintén *ASZTALOS és KÁRPITOS MUNKÁK*
előállítását a legutányosabb árszámú s és a legizlesebb kiállítás mellett elvállalunk. — Ugyszintén az *ESZ-
TERGÁLYOS SZAKBA VÁGÓ munkálatok* a legolcsóbb árszámítás és a leglelkismeretesebb ki-
vitel mellett eszközöltetnek, valamint az e szakmába vágó munkák szintén raktáron is tartatnak. — Tisztelettel

Lukács Antal és Társa.

685